

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 174/2011-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. septembra 2011 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka, zo sudkyne Marianny Mochnáčovej a sudcu Milana Ľalíka v konaní o sťažnosti L. K., K., zastúpenej advokátom JUDr. J. V., N., vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dolný Kubín v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 334/1996 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo L. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Dolný Kubín vo veci vedenej pod sp. zn. 7 C 334/1996 p o r u š e n é b o l o .

2. L. K. p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 3 000 € (slovom tritisíc eur), ktoré jej je Okresný súd Dolný Kubín p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Dolný Kubín je povinný uhradiť L. K. trovy právneho zastúpenia v sume 314,18 € (slovom tristoštrnásť eur a osemnásť centov) na účet jej právneho zástupcu JUDr. J. V., N., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 21. apríla 2011 doručená sťažnosť L. K., K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. J. V., N., ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Dolný Kubín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 334/1996.

Sťažovateľka v sťažnosti uviedla, že na okresnom súde prebieha pod sp. zn. 7 C 334/1996 „*odo dňa 19. 9. 1996 do súčasnosti konanie o žalobnom návrhu žalobcov... proti žalovanému: H. o zaplatenie náhrady škody. V priebehu tohto konania zomrel žalobca v 1. rade (P. K. st.) a žalobcovia v 2., 3. a 4. rade sa stali plnoletí.*

I napriek skutočnosti, že odo dňa začatia tohto konania už uplynulo viac ako 14,5 roku do dnešného dňa nie je toto konanie právoplatne skončené. Za celé obdobie trvania tohto konania nebolo vo veci vydané žiadne meritórne rozhodnutie.“

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľka listom z 28. decembra 2010 doručeným okresnému súdu 10. januára 2011 podala predsedníčke okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 334/1996, pričom do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu sťažovateľke nebolo doručené žiadne vyjadrenie okresného súdu.

Sťažovateľka v sťažnosti poukázala na aktuálnu judikatúru ústavného súdu, podľa ktorej pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní,

a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd zohľadňuje 3 kritériá – právnu a faktickú zložitú vecí, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka konania počas konania a spôsob, akým súd v konaní postupoval.

Podľa sťažovateľky v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 7 C 334/1996 *„nejde o právne zložitú vec, ide o konanie vo veci náhrady škody t. j. konanie ku ktorému existuje rozsiahla súdna judikatúra“*.

Sťažovateľka tiež argumentovala, že svojím správaním nezavinila prietahy v napadnutom konaní, naopak, prostredníctvom svojho právneho zástupcu podala okresnému súdu (spolu so žalobcom v 1. rade) viac ako 40 žiadostí o nariadenie termínu pojednávania v tejto veci.

Okresný súd v napadnutom konaní podľa názoru sťažovateľky nerešpektuje ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) upravujúce postup súdu, čím v konaní vznikajú neodôvodnené prietahy a neúmerne sa predlžuje stav jej právnej neistoty.

Na základe uvedeného sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal nález, v ktorom vysloví, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 334/1996 porušil jej základné právo na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikáže okresnému súdu v predmetnom konaní konať bez zbytočných prietahov a prizná jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 €, ako aj náhradu trov konania v sume 261,82 €.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k veci listom sp. zn. Spr. 341/11 z 20. mája 2011 vyjadrila podpredsedníčka okresného súdu, v ktorom okrem podrobného prehľadu úkonov uviedla:

„S poukazom na uvedený prehľad procesných úkonov vo veci, konštatujem, že v doterajšom priebehu konania v obdobiach od 14. 03. 2002 do 28. 03. 2003, od 30. 04. 2003 do 19. 04. 2005, od 06. 05. 2005 do 27. 02. 2007 a od 31. 07. 2007 do 01. 05. 2008 vznikli prietahy. Ich príčina spočíva nielen v konaní súdu ale aj v nezodpovednom prístupe

znalca Prof. O. k vypracovaniu znaleckého posudku (obdobie od 30. 04. 2003 do 19. 04. 2005), pričom nakoniec posudok ani nevypracoval, ale aj ostatných oslovených znalcov, ktorí znalecký úkon odmietli a tiež v postoji žalobcov vo veci, ktorí v priebehu konania opätovne navrhujú nové a nové dôkazy. Vplyv na dĺžku konania malo aj rozhodovanie poručenského súdu o ustanovení poručníkov pre mal. žalobkyňu, ktorá osirela a to v dĺžke 5 mesiacov. Vec je náročná na posúdenie odborných otázok – príčiny smrti matky žalobcov a postup lekárov pri vedení pôrodu, bez vyriešenia ktorej nie je možné vo veci rozhodnúť. Odborné posudky aj vyjadrenia pôvodných znalcov sú odlišné a je potrebné tieto rozpory odstrániť čo je zdĺhavé z dôvodu odmietavého postoja znalcov k podaniu posudku. Vo veci sa od 01. 05. 2008 koná priebežne.“ Podpredsedníčka okresného súdu v predmetnom vyjadrení súčasne uviedla, že netrvá na ústnom pojednávaní v danej veci.

Ústavný súd sťažnosť predbežne prerokoval, uznesením č. k. I. ÚS 174/2011-15 z 9. júna 2011 ju prijal na ďalšie konanie a vyzval právneho zástupcu sťažovateľky, aby sa vyjadril, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie.

Ústavný súd v zmysle § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa so stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom súdneho spisu týkajúceho sa posudzovaného konania dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľka sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 334/1996.

Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07).

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (m. m. IV. ÚS 221/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 OSP, ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci. Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je konanie o zaplatenie náhrady škody proti žalovanej H., ktorá bola podľa názoru sťažovateľky (ako aj ostatných žalobcov – otec a súrodenci sťažovateľky) zodpovedná za smrť ich matky a manželky pri pôrode. Po skutkovej stránke je vec náročná na posúdenie odborných otázok – príčiny smrti. Základnou otázkou je posúdenie postupu lekárov pri vedení pôrodu, bez vyriešenia ktorej nemožno vo veci rozhodnúť. Znalecké dokazovanie je zložitá najmä pre odlišné posudky a vyjadrenia znalcov, ako aj odmietavý postoj znalcov k podaniu znaleckého posudku. Po právnej stránke vec nie je náročná, keďže návrhy tohto typu tvoria bežnú agendu okresných súdov.

Ďalším kritériom, ktoré ústavný súd posudzoval, bolo správanie účastníka konania. Ústavný súd konštatuje, že sťažovateľka a aj jej právny zástupca spočiatku poskytovali okresnému súdu potrebnú súčinnosť. Neskôr okresný súd v troch prípadoch odročoval pojednávanie kvôli kolízii pojednávania právneho zástupcu sťažovateľky. Návrhy na doplnenie dokazovania podávané právnym zástupcom sťažovateľky boli síce využitím jej procesných oprávnení, avšak do istej miery ovplyvnili dĺžku konania. Celkovo však

správanie sťažovateľky a jej právneho zástupcu nemožno hodnotiť ako také, ktoré by výraznou mierou ovplyvnilo priebeh preskúmaného konania.

Pokiaľ ide o hodnotenie postupu okresného súdu v napadnutom konaní, je potrebné konštatovať, že sa v jeho priebehu vyskytlo opakovane niekoľko dlhých období nečinnosti a jeho postup bol poznačený neefektívnosťou. To, že sa súdne konanie stále nachádza v štádiu znaleckého dokazovania a zisťovania skutkového stavu, svedčí tiež o nesústredenom postupe okresného súdu v danej veci. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07). Ústavný súd zároveň uznáva, že k predĺženiu konania prispeli aj ťažkosti s vyhľadáním a ustanovením znalcov z príslušného odboru, ktoré však všeobecný súd môže riešiť v súlade so zákonom a využiť všetky právne prostriedky, ktoré mu zákon poskytuje v záujme urýchlenia znaleckého dokazovania.

Ústavný súd poukazuje tiež na to, že zodpovednosť za zabezpečenie plynulého vykonania znaleckého dokazovania v plnej miere znáša okresný súd, ktorý ako jediný mal možnosť nečinnosť znalca odstrániť efektívnym využitím procesných možností daných Občianskym súdnym poriadkom. Ústavný súd preto doterajší postup okresného súdu pri nariadovaní znaleckého dokazovania považuje za neefektívny a nesústredený, nesmerujúci plynulo k rozhodnutiu vo veci samej, čím došlo k spomaleniu konania a právna neistota sťažovateľky nebola dlhodobo odstránená. Vplyv na predĺženie konania malo aj rozhodovanie o ustanovení poručníkov pre žalobkyňu v 5. rade. K narušeniu plynulosti konania prispela aj častá zmena zákonného sudcu, keďže vo veci rozhoduje v poradí piaty zákonný sudca.

Ústavný súd konštatuje, že vec vedená okresným súdom sp. zn. 7 C 334/96 nie je právoplatne ukončená ani po pätnástich rokoch od podania žaloby a nachádza sa v štádiu

prvostupňového konania a znaleckého dokazovania. Výraznejšie obdobia nečinnosti, resp. neefektívneho konania sa v posudzovanej veci vyskytli od 19. septembra 1996 do 19. mája 1998 (1 rok a 8 mesiacov), od 19. mája 1998 do 13. apríla 1999 (takmer 11 mesiacov), od 31. mája 2000 do 22. mája 2001 (takmer 1 rok), od 22. mája 2001 do 27. februára 2007 (6 rokov a 9 mesiacov), od 7. júna 2007 do 26. júna 2008 (takmer 1 rok).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom došlo k zbytočným priet'ahom, a teda aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V čase rozhodovania ústavného súdu nebolo posudzované konanie právoplatne skončené ani po viac ako štrnástich rokoch od jeho začatia. V tejto súvislosti už ústavný súd judikoval, že ak už konanie trvá neprimerane dlho, má všeobecný súd venovať zvláštnu pozornosť jeho urýchleniu (III. ÚS 146/05). Celkovo ústavný súd posúdil dĺžku konania na okresnom súde ako neprimerane dlhú a konštatuje, že okresný súd neposkytol s'ťažovateľke v konaní vedenom pod sp. zn. 7 C 334/1996 rýchlu a účinnú ochranu ich práv podľa § 6 a § 100 ods. 1 OSP, a preto rozhodol, že okresný súd v tomto konaní porušil základné právo s'ťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (1. bod výroku nálezu).

III.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia v bode 1.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva a slobody porušil, vo veci konal [podobne aj § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde]. V náleze ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 418/2010 už bol 29. marca 2011 vydaný príkaz na konanie bez priet'ahov, ktorý je platný a účinný do právoplatného skončenia veci okresným súdom.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

Podľa § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadost'učinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'učinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný vyplatiť ho sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je dovriešenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04).

Keďže ústavný súd rozhodol, že bolo porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jej žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadost'učinenia. Sťažovateľka žiadala, aby jej bolo priznané primerané finančné zadost'učinenie v sume 6 000 €, poukazujúc najmä na viac ako štrnásť rokov trvajúci stav právnej neistoty a z neho vyplývajúcu materiálnu i nemateriálnu ujmu.

Pri určení primeraného finančného zadost'učinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadost'učinenie podľa čl. 41 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania okresného súdu, ako aj na záver o jeho nečinnosti a neefektívnom a nesústredenom postupe, berúc do úvahy konkrétne

okolnosti daného prípadu, najmä skutočnosť, že konanie vo veci nie je ani po štrnástich rokoch od jeho začiatku do rozhodnutia ústavného súdu právoplatne skončené, prihliadajúc na výšku finančného zadosťučinenia priznanú ostatným účastníkom konania napadnutého konania nálezom ústavného súdu sp. zn. III. ÚS 418/2010 z 29. marca 2011 ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 € sťažovateľke za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd v tejto súvislosti zohľadnil tiež skutočnosť, že okresný súd v napadnutom konaní od 26. júna 2008 koná priebežne.

Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Sťažovateľka bola vo veci úspešná, a preto bolo potrebné rozhodnúť o úhrade trov konania okresným súdom. Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2011 (prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie sťažnosti ústavnému súdu). Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 3 v spojení s § 1 ods. 3 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku je 1/6 z výpočtového základu zo sumy 741 €, čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 123,50 € a 7,41 € režijný paušál, teda za dva úkony právnej služby sumu 261,82 €. Z týchto dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto nálezu.

Priznanú úhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný vyplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľky (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. septembra 2011